

УДК 342.724

О. В. БАЛАГУРА, І. Ю. СТРЕЛЬНИКОВА

Ольга Валентинівна Балагура, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри Кримського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Ірина Юріївна Стрельникова, кандидат юридичних наук, доцент Кримського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІЖЕТНІЧНИХ ВІДНОСИН У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

У більшості країн світу існують численні невирішені міжетнічні, міжнаціональні проблеми, що є найбільш небезпечними для миру як в середині певної держави, так і світу в цілому. Порушення злагоди між різними етнічними групами, які проживають на території однієї держави, може призвести до кривавих, драматичних подій (наприклад, у Руанді), до зміни державного устрою (наприклад, у Бельгії), розпаду держави (СРСР, Чехословаччина, Югославія).

На жаль, міжетнічні проблеми мають виражену тенденцію до посилення їх інтенсивності. Серед держав можливої зони ризику можуть виявитися Франція (Корсика, Бретань, Руссільйон), Іспанія (Каталонія, країна Басків), Румунія (регіон Трансільванії) та багато інших.

Деякі дослідники вважають, що найбільшого загострення етносоціокультурних проблем і протиріч можна очікувати в 2014–2020 рр. У цей період досить імовірно поширення екстремізму та міжнародного тероризму не лише на Близькому Сході, в Північній і Тропічній Африці, а й у країнах ЄС, в Росії та інших країнах СНД, особливо на російському Північному Кавказі і в державах Центральної Азії¹.

У зв'язку з цим актуальним є вивчення напрямів державно-правового регулювання міжетнічних відносин у країнах світу. Деякі аспекти даної проблематики досліджували О. Р. Болотнікова, М. Ю. Зеленков, В. П. Колісник, Н. В. Кузьміна, О. В. Кукарцев, Е. А. Нарочніцька, В. В. Наумкін, А. Ю. Яковлев та ін.² Однак міжетнічна проблематика є багатоаспектною та потребує подальшого вивчення. Зазначимо, що регулювання міжетнічних відносин, шляхи збереження міжетнічної злагоди в середині країни становлять значний інтерес і для України, яка є поліетнічною державою. Тому автори ставлять своєю метою узагальнити досвід деяких зарубіжних країн у врегулюванні міжетнічних проблем та на підставі цього надати пропозиції щодо оптимізації державно-правового регулювання міжетнічних відносин в Україні.

Однією з найбільш поліетнічних держав світу з величезним історичним досвідом врегулювання міжетнічних проблем є Російська Федерація. На її території проживають представники 193 національностей з відмінними рисами матеріальної і духовної культури. У системі державної освіти використовується 89 мов, з них 30 в якості мови навчання, 59 в якості предмета вивчення³.

Російська держава формувалася з самого початку як багатонаціональна, тому міжетнічні конфлікти супроводжували її розбудову та продовжують розбурхувати Росію й сьогодні. Найбільш конфліктогенними точками є Чечня, Осетія, Дагестан, Татарстан. Продовжує залишатися складною ситуація із збереженням і розвитком спільнот корінних нечисленних народів Півночі, Сибіру й Далекого Сходу. Крім того, сьогодні спостерігається криза російської громадянської ідентичності, міжетнічна нетерпимість, етнотериторіальний сепаратизм, озброєний тероризм, у результаті яких виникла небезпека дезінтеграції суспільства аж до можливого розпаду країни. У зв'язку з цим, органи влади Російської Федерації останнім часом активно приймають нормативні акти, спрямовані на оптимізацію міжетнічної ситуації у державі. Основоположними документами є «Стратегія державної національної політики Російської Федерації на період до 2025 року» (далі – Стратегія)⁴ і Федеральна цільова програма «Зміцнення єдності російської нації і етнокультурний роз-

виток народів Росії (2014–2020 роки)» (далі – Програма)⁵. За допомогою цих документів передбачається перейти від ситуативної і безсистемної підтримки окремих заходів у суб'єктах Російської Федерації до проєктно-цільового фінансування комплексу заходів у сфері державної національної політики.

Програма передбачає вироблення регіональних стратегій етнокультурного розвитку, підтримку діалогу між органами державної влади та громадськими національними й релігійними об'єднаннями. Гармонізація міжнародних відносин можлива за допомогою реалізації проєктів, спрямованих, перш за все, на формування в суспільстві атмосфери поваги до історичної спадщини й культурним цінностям народів Росії, розвиток культури міжнародного спілкування, заснованої на толерантності, повазі честі та національної гідності громадян, духовних і моральних цінностях народів Росії. Метою Програми позначено зміцнення єдності багатонаціонального народу Російської Федерації (російської нації).

На виконання Стратегії у жовтні 2013 р. був прийнятий закон, згідно з яким на регіональну владу покладено повноваження щодо збереження та розвитку етнокультурного різноманіття народів РФ, їх мов і культури, захист прав національних меншин, соціальної та культурної адаптації мігрантів, профілактиці міжнародних і міжетнічних конфліктів. Закон також встановлює, що глава муніципальної освіти або місцевої адміністрації може бути відправлений у відставку, якщо допустить у себе масове порушення прав і свобод людини на расовому, національному, релігійному ґрунті, або обмеження прав за ознаками расової, національної, мовної чи релігійної приналежності, з-за чого розпочнеться міжнародний або міжконфесійний конфлікт⁶. Такі заходи мають покращити ситуацію в Росії, оскільки зберегти міжетнічну злагоду можливо тільки тоді, коли докладати зусилля в цьому напрямі буде кожен чиновник, громадянин, людина.

Вищевказаними нормативними документами покладено початок реалізації доктрини «російської громадянської нації», яка нагадує концепцію мультикультуралізму, широко поширену в Західній Європі. Однак, як відомо, ця концепція знає краху, тому деякі зарубіжні політики заявили про те, що мультикультуралізм не здатний більше забезпечувати міжетнічний мир і злагоду. У той же час низка російських експертів висловилися про необхідність переглянути основні положення Стратегії та Програми і закріпити нормативно те, що росіяни, які складають близько 80 % всього населення Росії, являють собою етнокультурну державотворчу більшість, соціокультурне ядро, без якого неможливе формування російської нації⁷.

Особливої уваги заслуговує досвід вирішення міжетнічних проблем у Сполучених Штатах Америки, які є країною з унікальною структурою населення. У ній присутні: автохтонний компонент – індіанські племена, алеути й гавайці, основне «ядро» – умовно об'єднує вихідців з Великобританії та іммігрантів з країн Західної і Північної Європи, і «нова імміграція» – в основному нащадки переселенців з Південної і Східної Європи, а також велика кількість афроамериканців.

Ще на початку ХХ ст. для врегулювання міжнародних відносин американськими соціологами було висунуто концепцію «плавильного котла». Вона передбачала, що етнічні відмінності нівелюються в ході розвитку капіталізму та за кілька поколінь мігранти «переплавляються» і стануть типовими американцями, носіями єдиної американської культури. На певному етапі дана концепція стала панівною в політиці. Однак прагнення до загальної асиміляції призвело в США до боротьби меншин за свої права і розвитку ними власної культури (афроамериканці, латиноамериканці). Противником концепції «плавильного котла» в 1924 р. виступив Х. Каллен. Він стверджував, що необхідно збереження культурної різноманітності, відмова від процесів асиміляції. Основу його теорії склала ідея солідарності як визнання непереборності культурних відмінностей і як відмова від будь-якої ієрархії культур.

Найважливішим елементом американської етнічної моделі став адміністративно-правовий механізм регулювання в галузі расово-етнічних відносин. Юридичною основою даної моделі є низка прийнятих, починаючи з 1940-х років, президентських указів, а також закон про громадянські права 1964 р., який заборонив дискримінацію при наймі на роботу та отриманні освіти за ознакою раси, статі, релігійних переконань та етнічного походження⁸. Викликано це тим, що тривала боротьба національних меншин за свої права сприяла широкому громадському усвідомленню необхідності створення ефективного державно-правового механізму забезпечення прав представників расово-етнічних груп, головною метою якого було не допустити подальшого вибухонебезпечного загострення міжрасових та міжетнічних проблем та конфліктів. У зв'язку з цим органи влади США змінили імміграційне законодавство. У 1965 р. був прийнятий закон, який вніс зміни в принцип «селекції» іммігрантів: було проголошено поступову відміну расово-національного принципу їх відбору. Були також прийняті закони про громадянські права, спрямовані на забезпечення рівності прав громадян незалежно від їх расового, етнічного походження, статі та віросповідання.

Важливою особливістю американського законодавства з цивільних прав є те, що забезпечуючи всім громадянам США рівні права, воно не закріплює за ними якихось особливих прав як представників тієї чи іншої групи населення. Більш того, законодавче закріплення групових прав розглядається американським конституційним правом як порушення антидискримінаційних норм.

При державно-правовому регулюванні міжетнічних відносин у США окрема увага приділяється індіанському населенню. Як зазначила Є. А. Лобанова, незважаючи на всю складність, американський уряд зміг врегулювати дане питання, прийнявши певні законодавчі акти. Так, в 1973 р. Конгрес прийняв резолюцію № 37, де визначалися конкретні напрями діяльності федерального уряду в індіанському питанні, серед яких підтвердження індіанського суверенітету, зміцнення економічних основ общинного самоврядування. У 1978 р. Конгрес приймає спільну резолюцію № 738, яка гарантувала індіанцям можливість від-

правляти свої вірування, «мати і використовувати так звані святі місця», але з суттєвим застереженням, що це не завдасть шкоди навколишньому середовищу і «не порушить закони, видані в інтересах усього суспільства»⁹.

Аналіз досвіду адміністративно-правового врегулювання міжетнічних проблем в США свідчить, що надання пільг одним меншинам викликало обурення в етнічних групах, позбавлених таких пільг. Останні розцінювали таку політику як «расизм навпаки». Разом з тим недостатнє вирішення проблем рівноправності обумовлювало незадоволеність і тих етнорасових меншин, які мали пільги від держави. В зв'язку з цим для взаємодії з різними громадськими етнічними організаціями та врегулювання конфліктних ситуацій, що виникають на ґрунті расової та етнічної неприязні, були створені урядові комітети. Досвід США у вирішенні міжетнічних проблем може бути застосований і в інших країнах.

Значний інтерес у врегулюванні міжетнічних відносин становить підхід Франції. У науковій літературі такий підхід отримав назву концепції nation-building. Остання передбачає створення нації-держави в результаті цілеспрямованої політики держави. Суть цієї концепції: одна держава – одна нація. Розбудова нації здійснюється через асиміляцію всіх громадян в одну націю. Така політика Франції призвела до того, що, являючись неоднорідною за етнічним складом, її народу притаманна висока ступінь розвитку національної самосвідомості. Оскільки нація є єдиною і неподільною, етнічні спільноти не визнаються національними меншинами, а вважаються французами.

У 1980-х рр. на зміну терміна асиміляції прийшла політична інтеграція, яка розуміється не як культурний, а соціальний феномен, як включення в соціальні зв'язки і суспільно-політичне життя приймаючої країни. Відповідно до законодавства заборонено з'ясовувати національність при прийомі на роботу, при зверненні в державні та громадські структури, при отриманні соціальної допомоги, не ведеться облік населення за конфесійною приналежністю.

Більшість проблем в етнонаціональній сфері у Франції пов'язано з великим припливом іммігрантів. Саме у Франції налічується найчисленніша в Європі арабо-мусульманська діаспора, яка складає за різними оцінками понад 5 млн. чоловік¹⁰. І не всі з них сприйняли спосіб життя французів. Конфлікти на національному ґрунті відбуваються регулярно: між арабами і євреями, між християнами і ісламістами. Нова хвиля опорів ісламістів спалахнула після того, як в 2010 р. був прийнятий закон про заборону носіння в громадських місцях одягу, що закриває обличчя. Однією з причин актуалізації міжетнічних конфліктів останнім часом є те, що іммігранти, які приїжджають до Франції не бажають асимілюватися, бажаючи зберегти свою самобутність. У цьому випадку концепція nation-building викликає опір та потребує перегляду.

Ще одна європейська держава, що знайшла свій шлях у вирішенні міжетнічних проблем – Бельгія. З моменту здобуття самостійності в 1830 р. і до початку 70-х р. ХХ ст. за своїм державно-територіальним устроєм Бельгія була унітарною державою з трьома рівнями управління (державним, провінційним і комунальним). Однак етнокультурне протистояння франкомовних валлонців і нідерландомовних фламандців загострювалося. Тому було проведено низку конституційних реформ (1970, 1980, 1988 і 1993 рр.), які були спрямовані на пошук оптимальних шляхів співіснування двох основних етнічних груп.

У результаті реформи 1970 р., замість дев'яти провінцій зі змішаним культурно-етнічним складом, з'явилося три регіони: Фландрія, Валлонія і Брюссель. Також була реформована і система державних органів. Фламандське співтовариство і Фламандський регіон отримали єдиний орган виконавчої влади, єдиний парламент і єдині міністерства, що означало її вихід за рамки культурної автономії, трансформацію в територіальну автономію.

Наступні перетворення передбачали створення судового органу для вирішення спорів про компетенції (Арбітражний суд); уточнення сфери розмежування компетенції спільнот і регіонів; вирішення проблеми Брюсселя у вигляді створення інститутів спільного управління, трансформація Сенату в орган спільнот і регіонів та інші. Пошук оптимальної моделі вирішення міжетнічних проблем призвів до того, що в 1993 р. була прийнята поправка до Конституції, яка закріпила що Бельгія є федеративною державою, що складається зі спільнот і регіонів (ст. 1)¹¹.

Таким чином, розкол бельгійського суспільства за етнокультурною ознакою знайшов відображення в політичній системі: Бельгія з унітарної держави перетворилася на федерацію. Модель регуляції міжнаціональних відносин у цій країні, з точки зору результату, лише згладила їх гостроту, надала конфлікту цивілізовані форми, але не усунула сам конфлікт. Крім того, бельгійський досвід поділу країни на монолітні територіально-одномовні зони з різними державними мовами (виняток – Брюссель) навряд чи можливо застосувати в країнах з некомпактним розселенням представників різних мовних груп.

Підкреслимо, що на сучасному етапі питання про те, як прискорити інтеграцію етнічно різноманітного населення викликає великі суперечки серед учених, політичних і громадських діячів різних країн. Гостро дебатується питання про етнічну приналежність. Існують дві прямо протилежні точки зору. Прихильники однієї з них стверджують, що слід рішуче відмовитися від етнічних самоназв. На їх думку, це прискорить інтеграцію різних етнічних груп і створить національну єдність. У деяких країнах навіть заборонено вживати етнічні найменування і пропонується називати себе тільки за назвою держави. Представники іншої точки зору вважають, що не слід заперечувати існування багатьох народів в рамках однієї держави, що кожна людина належить до певного етносу¹². Проте етнічний нігілізм і зневага до потреб окремих народів при визначенні та проведенні в життя програми економічного і культурного будівництва, так само як і реакційні форми націоналізму можуть загострити міжетнічні відносини.

Узагальнюючи досвід зарубіжних країн та спираючись на стан державно-правового врегулювання міжетнічних відносин в Україні, зазначимо, що для їх гармонізації в Україні необхідно, перш за все, розробити та прийняти концепцію (стратегію) державної етнополітики, яка дозволила б створити систему правових заходів забезпечення міжетнічної толерантності, спрямованих на підвищення рівня правової свідомості, створення оптимальних умов для соціально-культурного розвитку народів, запобігання вогнищ міжнаціональної напруженості, зміцнення єдності і територіальної цілісності держави. При розробці такої концепції важливо враховувати, що вона повинна бути спрямована на формування повноцінного громадянського суспільства, виключаючи монополію будь-якого одного органу державної влади або громадської сили у вирішенні національного питання.

Для нашої держави важливе значення має вирішення цілого блоку політико-правових, соціально-економічних, етнокультурних проблем, пов'язаних з поверненням і облаштуванням на її території, зокрема в Криму, кримських татар, німців, болгар, вірмен і греків, депортованих за національною ознакою в роки Другої світової війни. Для досягнення цієї мети важливо прийняття Закону України «Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою», що дозволило б регламентувати нові напрями діяльності держави в частині облаштування та інтеграції репатріантів, та визначити понятійний апарат проблеми, в т.ч. такі дефініції, що викликають неоднозначне тлумачення, як «депортація», «депортовані особи та їхні нащадки». Враховуючи досвід інших країн, відзначимо, що вирішення питання про надання пільг при облаштуванні репатріантів не повинно обмежувати права й інтереси іншого населення незалежно від національності. Не слід допускати й переваги будь-якої національної групи з числа депортованих у минулому громадян та їх нащадків при розподілі бюджетних коштів на облаштування репатріантів та їх інтеграцію в українське суспільство.

Гармонізація міжетнічних відносин у країні потребує також прийняття нової редакції Закону України «Про національні меншини України», що дозволить уточнити дефініції «національна меншина», «національно-культурна автономія» і сприятиме вдосконаленню діяльності державних органів, спрямованої на забезпечення прав національних меншин, розвиток національних традицій і культур. Крім того, слід передбачити кримінальну відповідальність за умисне створення міжетнічних і міжконфесійних конфліктів.

На нашу думку, при органах державної влади та органах місцевого самоврядування повинні формуватися громадські консультативно-дорадчі та експертні групи, комітети з питань міжнаціональних відносин з числа фахівців у цій галузі. Необхідно активізувати проведення наукових досліджень з проблем етнокультурного розвитку, вивчення актуальних духовних потреб етносів. Наукові дослідження повинні завершуватися конкретними рекомендаціями органам влади, національно-культурним товариствам. Особливу увагу важливо приділяти проведенню та популяризації заходів щодо збереження національно-культурної спадщини різних етносів, які сприятимуть вихованню високої культури міжетнічного спілкування, духовному взаємозбагаченню національностей. При цьому доцільно залучення засобів масової інформації до висвітлення тем з міжетнічної взаємодії і міжконфесійної злагоди.

Наприкінці відзначимо, що кожній країні з поліетнічним населенням притаманні свої специфічні проблеми та способи їх врегулювання, але безперечним залишається той факт, що досвід інших країн у даній сфері має важливе наукове і практичне значення. Аналіз цього досвіду свідчить, що при вирішенні міжнаціональних проблем пріоритетною має стати етнокультурна складова. У зв'язку з цим велика роль відводиться різного роду культурним асоціаціям, товариствам, об'єднанням, діяльність яких спрямована на збереження і розвиток культури етносів, що населяють країну. Політичні та правові методи вирішення національного питання мають уникати явних диспропорцій у соціальних умовах між контактуючими етнічними групами. Вони повинні забезпечувати реалізацію прав громадян на задоволення етнокультурних, мовних потреб, розробку гнучкої міграційної політики.

Таким чином, державно-правове регулювання у сфері міжетнічних відносин у будь-якій країні має будуватися на комплексному програмно-цільовому підході державних структур у реалізації прав і свобод національних меншин, задоволення їх національно-культурних потреб. Тільки такий підхід дозволить зберегти міжнаціональну злагоду в суспільстві і забезпечить міжетнічну толерантність.

¹ Новые факторы глобального и регионального развития: обострение этносоциокультурных противоречий / Под ред. Е. Ш. Гонтмахера, Н. В. Загладина, И. С. Семенов. – М. : ИМЭМО РАН, 2013. – 119 с. – С. 14.

² Болотникова О. Р. Проблемы урегулирования этнополитических сепаратистских конфликтов в XXI веке : автореф. дисс. ... канд. полит. наук : спец. 23.00.04 / О. Р. Болотникова. – М., 2012. – 31 с.; Зеленков М. Ю. Межнациональные конфликты: проблемы и пути их решения (правовой аспект) / М. Ю. Зеленков. – Воронеж : ВГУ, 2006. – 262 с.; Колісник В. П. Національно-етнічні відносини в Україні: теоретичні засади та конституційно-правові аспекти : монографія / В. П. Колісник. – Х. : Фоліо, 2003. – 240 с.; Кузьмина Н. В. Правовое регулирование этнического конфликта : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Н. В. Кузьмина. – Нижний Новгород, 2004. – 26 с.; Кукарцев О. В. Міжетнічні конфлікти та їх особливості в процесі регіоналізації сучасних держав [Електронний ресурс] / О. В. Кукарцев // Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/paukraci/politics/2008/79-66-28.pdf>; Нарочницкая Е. А. Этнические конфликты и государство в западноевропейских демократиях / Е. А. Нарочницкая // Актуальные проблемы Европы: Пробл.-темат. сб. / РАН. ИНИОН. – М., 2000. – № 3 : Европейский союз на рубеже веков. – С. 118–153; Наумкин В. В. Этнополитические конфликты в современном мире / В. В. Наумкин. – СПб. : СПбГУП, 2011. – 86 с.; Яковлев А. Ю. Этнополитические конфликты и терроризм в Индии : монография / А. Ю. Яковлев. – М. : Тривант, 2009. – 116 с.

³ Стратегия государственной национальной политики Российской Федерации на период до 2025 года, утв. Указом Президента Российской Федерации от 19.12.2012 г. № 1666. – Режим доступа: <http://graph.document.kremlin.ru/page.aspx?1;1644521>

⁴ Стратегия государственной национальной политики Российской Федерации на период до 2025 года, утв. Указом Президента Российской Федерации от 19.12.2012 г. № 1666. – Режим доступа: <http://graph.document.kremlin.ru/page.aspx?1;1644521>

⁵ Федеральная целевая программа «Укрепление единства российской нации и этнокультурное развитие народов России (2014–2020 годы)», утв. Постановлением Правительства РФ от 20.08.2013 № 718. – Режим доступа: <http://government.ru/media/files/41d4862001ad2a4e5359.pdf>

⁶ Федеральный закон Российской Федерации от 22 октября 2013 г. № 284-ФЗ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации в части определения полномочий и ответственности органов государственной власти субъектов Российской Федерации, органов местного самоуправления и их должностных лиц в сфере межнациональных отношений» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rg.ru/2013/10/23/mezhnacionalnye-site-dok.html>

⁷ Романов И. А. В России растет угроза межнационального конфликта [Электронный ресурс] / И. А. Романов. – Режим доступа: <http://www.riss.ru/index.php/analitika/2179#.Uo-SDcTIZ8E>

⁸ Лобанова Е. А. Этнические и расовые отношения в Соединенных Штатах Америки: проблемы государственного управления: Ретроспектива и современность : автореф. на соискание учен. степени канд. полит. наук : 23.00.02 / Е. А. Лобанова. – М., 2004. – 20 с. – С. 1.

⁹ Лобанова Е. А. Вказана праця. – С. 2.

¹⁰ Новые факторы глобального и регионального развития: обострение этносоциокультурных противоречий / Под ред. Е. Ш. Гонтмахера, Н. В. Загладина, И. С. Семеновко. – М. : ИМЭМО РАН, 2013. – 119 с. – С. 94.

¹¹ Андреева Г. Государственно-правовые формы решения национального вопроса: пример Бельгии [Электронный ресурс] / Г. Андреева // <http://www.materick.ru/index.php?section=analitics&bulid=61&bulsectionid=5189>

¹² Исмаилова А. Р. Африка в тисках национальных проблем [Электронный ресурс] / А. Р. Исмаилова. – Режим доступа: http://www.rau.suwww.rau.su/observer/N13_95/13_05.htm

Резюме

Балагура О. В., Стрельникова И. Ю. Основні напрями державно-правового регулювання міжетнічних відносин у зарубіжних країнах.

У статті досліджуються основні напрями державно-правового регулювання міжетнічних відносин, заходи оптимізації міжетнічної ситуації у деяких зарубіжних країнах. На підставі аналізу досвіду зарубіжних країн у цій сфері надаються пропозиції щодо гармонізації міжетнічних відносин в Україні.

Ключові слова: міжетнічні відносини, міжетнічна злагода, міжетнічні проблеми, толерантність.

Резюме

Балагура О. В., Стрельникова И. Ю. Основные направления государственного регулирования межэтнических отношений в зарубежных странах.

В статье исследуются основные направления государственного регулирования межэтнических отношений, меры оптимизации межэтнической ситуации в некоторых зарубежных странах. На основании анализа опыта зарубежных стран в этой сфере вносятся предложения по гармонизации межэтнических отношений в Украине.

Ключевые слова: межэтнические отношения, межэтническое согласие, межэтнические проблемы, толерантность.

Summary

Balagura O., Strelnikova I. Main directions of state law regulation of inter-ethnic relations in foreign countries.

In the article the main directions of state law regulation of ethnic relations, events optimization ethnic situation in some foreign countries are investigated. On the basis of the experience of foreign countries in this area Directions harmonization of interethnic relations in Ukraine.

Key words: inter-ethnic relations, ethnic harmony, ethnic problems, tolerance.

Отримано 14.11.2013